

Csiki Varga Tamás

„America First”

Donald Trump amerikai elnök 2017. december 18-án mutatta be adminisztrációja új, „America First” Nemzeti Biztonsági Stratégiáját, amely végre konkretizálta a sokak által hiányolt „Trump-stratégia” néhány kül-, biztonság- és védelempolitikai elemét. Bár a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szakértők – és sok tekintetben maguk a nemzetközi szereplők is – komoly törést véltek felfedezni az amerikai nagy stratégiában, Trump elnök merőben újszerű és szokatlan külpolitikája – vagy annak kommunikációja – láttán, az új stratégia mégis többnyire az előző kormányzatok kül- és biztonságpolitikájának folytatása, nem stratégiai töréspont. Egyrészt láthatjuk benne az amerikai külpolitika egyes elemeinek folytatóságát, másrészt a trumpi külpolitika célkitűzéseit – moderált formában.

A stratégia napjaink nemzetközi rendszerében három minőségi változást azonosít, amelyek alapvetően befolyásolják az Egyesült Államok lehetőségeit és stratégiai válaszait: a nagyhatalmi verseny visszatérése, a hagyományostól eltérő hatalmi eszközök alkalmazása (például a kibertérben), és olyan ellenfelek jelenléte, amelyek a nemzetközi jogi normákat megkerülve, a háborús küszöb alatt operálva, az amerikai cselekvési potenciált fokozatosan erodálva igyekeznek megváltoztatni a status quót. Ezekből eredően három eltérő kaliberű elsődleges kihívást is azonosítanak: 1. a hosszú távú stratégiai verseny újjáéledése a „revizionista” hatalmakkal, azaz Kínával és Oroszországgal, amelyek az amerikaival az értékek és érdekek szintjén is ellentétes világrend kialakításán munkálkodnak; 2. alacsonyabb szintű, regionális fókuszú fenyegetést jelentenek a nemzetközi normákat nyíltan megszegő „lator államok”, Irán és Észak-Korea; 3. nem állami eredetű kihívásként jelennek meg a dzsihadista terrrorszervezetek, elsősorban az „Iszlám Állam” és az al-Káida. Azt is láthatjuk, hogy regionális kontextusban továbbra is az Egyesült Államok számára kedvező regionális hatalmi egyensúlyok megőrzése a cél, amellyel szemben az indiai–csendes-óceáni térségben, Kelet-Európában és a Közel-Keleten is konkrét geopolitikai és ideológiai kihívókat azonosítanak.

A stratégia összességében a folytonosság, az új hangsúlyok és az önellentmondások jellemzőit is mutatja. Az amerikai érdekek változatlanok, az azokkal szemben megjelenő kihívások és fenyegetések azonban sokrétűek és változó hangsúlyúak – az amerikai külpolitikai eszközök alkalmazásának újszerű kombinációit pedig a Trump-adminisztráció elmúlt hónapjai mutatták fel. A stratégia legnagyobb önellentmondása a szövetségesek kezelése és a gazdasági célkitűzések között húzódik: miközben geopolitikai-biztonsági téren a szövetséges és partnerkapcsolatok megerősítése mellett tesz hitet, az elnök „fair és kölcsönös” kereskedelempolitikai célkitűzései egyelőre éppen őket célozzák – a NAFTA-tárgyalások Kanadát és Mexikót, a csendes-óceáni bilaterális tárgyalások Japánt és Dél-Koreát.

A legfontosabb újítás pedig minden bizonnyal a Kínával kapcsolatos álláspont ártértékelése, amely szerint Peking már nem együttműködő, a liberális nemzetközi rendszer szabályait elfogadó felelős partnerként, hanem regionális és globális kihívóként jelenik meg Washington számára.